

På flykt undan IS

Iraks minoritetsbefolkningar har under hela sommaren flytt sina byar och städer, i riktning mot det ännu fria Kurdistan.

Text: Joakim Medin Bild: Thorkil Rothe

De kallas 4 Towers, höghusen som tornar upp sig i utkanten av staden Ankawa. Lägenheterna inuti är ännu under konstruktion men de kommer att bli både stora och dyra.

Mitt emot står en liten pojke och kikar mot byggplatsen från dörren till ett annat hus. Han är en av de många som förlorat sitt eget hem i sommar, då han flydde erövringar och dödshot från den fundamentalistiska gruppen Islamiska staten, IS. Sedan dess tar han skydd i kyrkan Um al-Nour.

– Det har trängt ihop sig 35 familjer i källaren. Fortfarande kommer fler och vår yta kommer inte att räcka, säger en anonym volontär.

Till Ankawa och irakiska Kurdistan har

ett stort antal flyktingar tagit sig sedan juni, då IS i ett svep tog över stora landområden i Irak. 600 000 människor tvingades på flykt när landets näst största stad Mosul föll. 200 000 personer kom i en ny flyktingvåg, när IS gick till offensiv igen i början av augusti.

De som flytt är i många fall de som har hotats med en grym bestraffning under IS. En rad rapporter har beskrivit hur fundamentalisterna metodiskt attackerar alla som inte hänger sig åt islam och då en korrekt sunnitisk tolkning. Shiamuslimer, kristna, yezidier, turkmener, shabak och andra etno-religiösa minoriteter har jagats iväg eller dödats. ➤

Prästen Rabia Habash har registrerat flyktingar under hela sommaren.

vet att hans hus sedan beslagtogs av den Islamiska Staten.

Det här är dock inte något nytt, säger Abu Assim. Redan 2006–2007, under det irakiska inbördekriget, utsattes de kristna för förföljelse och vissa gav sig av. Vad som nu skett är kulmen på en process och folk har tappat förtroendet för att myndigheterna kan skydda dem.

– Vi har våra rötter här och har byggt upp landet. Sedan tvingas vi plötsligt ge oss av. Det är väldigt sorgligt men jag ser inte hur någon kommer att kunna stanna, säger Abu Assim.

Det är många som har flytt undan de erövringar IS har gjort och som inte tror att utvecklingen och den grusade tilliten i samhället går att rulla tillbaka på många år. Minoritetsgrupper har i vissa fall sett sina egna grannar ansluta sig till IS och den sociala sammanhåll-

ningen i landet har tagit skada.

Migrationen som redan har påbörjats till Turkiet, Libanon, Jordanien och andra länder har också påskyndats av det fruktansvärda våld IS utövar. Omvärlden följde med bestörtning dramat i början av augusti, när tiotusentals personer i den yezidiska minoriteten jagades upp i Sinjarbergen av IS – som kallar deras religion "djävulsdyrkan". Hundratals personer dog under en vecka utan mat och vatten och 1 000 yezidiska kvinnor ska ha tagits som krigsbyte. I dåd efter dåd har också shiamuslimska turkmener inringats och dödat på de mest brutala sätt. IS har använt både halshuggningar, massarkebuseringar och levande begravingar och resultaten visas flitigt upp i sociala medier.

Vid en annan kyrka i Ankawa, Mart Shmony, ser vi konsekvenserna. Prä-

Den arabiska bokstaven för "N" som IS markerade kristna hem med i Mosul har snabbt blivit en symbol för solidaritet med flyktingarna.

➤ Nere i Um al-Nours källare är det svettigt och proppfullt med människor. Några står och pratar, andra ligger på madrasser och stirrar i taket. Här är alla kristna assyrier och kommer från samhällen på Ninevehslätten, som de bebott i årtusenden. Abu Assim, en pensionerad byggnadsarbetare, säger att hela hans familjs framtid nu blivit oklar:

– Vi hade hela våra liv i Mosul. Utbildning, besparingar, möbler. Nu är allt borta, och om vi återvänder måste vi börja från noll igen. De har till och med rånat bankerna.

Hans familj flydde från hemstaden den 18 juli, när IS deklarerade att alla kristna skulle tvingas konvertera till islam, betala en dyr skatt för icke-muslimer eller möta döden. Inte många saker kom med i den omedelbara massflykten och vid stadens utfarter stal IS-krigare alla värdesaker. Abu Assim

»Vi är i Mesopotamien, där civilisationen föddes.«

Savina Dawood ser fördrivningen av kristna denna sommar som en fortsättning på det armeniska folkmordet 1915.

ten Rabia Habash har suttit i flera veckor i en barack på innergården, för att stämpla registreringsdokument åt mer än 800 familjer. Dokumenten byts ut mot ID-papper hos Kurdistans inrikesministerium, vilket är ett steg närmare en utresa.

– Folk har redan börjat emigrera. Till Turkiet, Libanon, Jordanien, USA. De ser inte någon framtid här, berättar Rabia Habash.

De allra flesta skulle inte heller vilja återvända hem, då det är oklart vad som finns kvar att bygga upp. I Mosul har några kyrkor omvandlats till moskéer medan andra har bränts ner. Urgamla helgedomar och kulturarv har bombats. I slutet av juli övertogs också det 1700-åriga Mar Behnamklostret, vars munkar fördrevs. Förmodligen kommer nästan alla kristna snart att ha flytt från Irak, tror Rabia Habash, och själv reser han för att slutföra en utbildning i Italien i höst:

– Finns det inga kristna kvar här när jag är färdig med min utbildning, återvänder inte jag heller, säger han.

Den 24 juli gick ett stort demonstrationståg till FN:s komplex i Kurdistans huvudstad Erbil, där generalsekreterare Ban Ki-moon var på besök. Deltagarna var fast beslutna om att bli kvar i sitt

Kristna och muslimer har demonstrerat tillsammans under sommaren för att visa enighet mot IS och kräva internationella hjälpinsatser.

»Personligen känner jag mig livrädd. Inte för att IS bara är några mil härifrån, utan för att vi faktiskt förlorat vårt land.«

land och krävde internationella insatser mot IS. I täten gick företrädare för både kristna och muslimska trossamfund, hand i hand.

En av initiativtagarna var Savina Dawood, en assyrisk människorättsaktivist som släpptes in till FN för samtal. Det verkliga syftet var att just ena människor inför det hot som IS innebär mot de etno-religiösa gruppernas samlevnad, berättar hon.

– Det har också fungerat. Mentaliteten har förändrats så att många nu kän-

ner större samhörighet med varandra, säger hon.

Frågan är bara om det är för sent. Vi möter Savina Dawood utanför Assyrian Culture Club i Ankawa, en viktig samlingspunkt för kristna där hon är ansvarig för att arrangera seminarier. Dit kommer både akademiker och den äldre generationen för samtal om assyrisk kultur, historia och minne.

Många ser det som nu sker som en fortsättning på det stora folkmordet ➤

Många av de som sökt skydd i Um al-Nours kyrkkällare är barn och ytorna minskar snabbt.

➤ 1915, menar hon. Det var då som det osmanska imperiet inledde en fördrivning och massmord på över en miljon armenier men också många kristna assyrier. Nu upprepas samma policy och många fruktar konsekvenserna för den historiska assyrisk-kristna närvaron i regionen.

– Personligen känner jag mig livrädd. Inte för att IS bara är några mil härifrån, utan för att vi faktiskt förlorat vårt land. För oss var Ninevehslätten en historisk hemprovins, och nu är den borta, säger Savina Dawood.

På samma sätt var Mosul ett center för kristendom i över 1600 år. I augusti föll också Iraks största kristna stad Raqqa för IS. Kan de kristna och andra minoriteter alls överleva i regionen? Det är en fråga vi inte ska behöva ställa 2014, menar Savina Dawood:

– Det här är inte en djungel där vi ska behöva kämpa för vår existens. Vi vill ha våra rättigheter, bostäder och vår egendom. Vi är i Mesopotamien, där civilisationen föddes. Hur kan den också tillåtas få sluta här? ■

Fakta/Islamiska staten

Islamiska staten, IS, tidigare ISIS (Islamiska staten i Irak och Levanten), är en fundamentalistisk väpnad grupp med rötter i al-Qaida i Irak som bekämpade USA:s ockupation av Irak och den shiamuslimska majoriteten som efter Saddam Husseins fall år 2003 har dominerat Iraks regeringar.

Det senaste året har IS varit en av de viktigaste aktörerna i det syriska inbördeskriget och gruppen har besegrat andra rebellgrupper som FSA, Fria syriska armén, och Nusra-fronten, som är al-Qaidas gren i Syrien. I slutet av augusti intog IS också den sista flygbasen som Bashar al-Assads regim kontrollerade i Raqqa-provinsen.

IS har idag kontroll över stora delar av centrala Irak och nordöstra Syrien och har även gjort intrång i östra Libanon. Området är större än Storbritanniens yta och cirka sex miljoner människor lever nu i IS-kontrollerat område. Tusentals frivilliga jihadisterna från omvärlden har anslutit sig till IS de senaste månaderna. IS har utropat ett kalifat som vill ha kontroll över de omfattande områden som historiskt har kontrollerats av muslimer.

IS har systematiskt förföljt och angripit alla religiösa grupper, som betraktas som avfallingar, och rapporter om korsfästelser, halshuggningar, steningar och folk som har begravts levande har kommit både från Irak och Syrien.

Den 27 augusti anklagade FN:s utredningskommission för Syrien IS för krigsförbrytelser och brott mot mänskligheten. I Raqqa och andra IS-kontrollerade städer kring Aleppo genomförs offentliga avrättningar på fredagarna där de mördade har anklagats för samarbete med andra rebellgrupper.

Efter att Mosul hade intagits den 10 juni trodde många att IS skulle röra sig mot Iraks huvudstad Bagdad.

Istället kom en överraskande offensiv norrut mot det område som den kurdiska regionalregeringen styr sedan år 2003. Offensiven har stoppats och de kurdiska peshmerga-styrkorna fick flygstöd från USA. Även kurdiska styrkor från Syrien, YPG, och Turkiet, PKK, har deltagit i försvaret mot IS framryckningar och flera västländer har utlovat vapensändningar. Hundratusentals människor har flytt till kurdiska områden i Irak och Syrien.